

NOU 2003:25 – NY LOV OM UNIVERSITETER OG HØYSKOLER

HØRINGSUTTALELSE FRA HØGSKOLEN I NESNA

Høgskolen i Nesna har mottatt invitasjon til å avgi uttalelse i forbindelse med utkast til ny lov om universiteter og høyskoler – innstillingen fra det såkalte Ryssdal-utvalget. Spørsmålet har vært diskutert i vårt styremøte 7.januar i år. Styret vedtok da at en ønsker å avgi uttalelse, og satte ned en arbeidsgruppe under ledelse av rektor til å utforme den endelige uttalelsen, som med dette oversendes. I tillegg til at saken har vært diskutert og behandlet i ulike grupper og fora, er det ved vår institusjon avholdt et allmøte hvor innstillingen var tema. Representanter fra høgskolens ledelse og fra studentene deltok på høringsmøtet i Tromsø 20. januar i år, og i tillegg har ledelsen deltatt i de drøftinger som har funnet sted i rådsmøte i Universitets- og høyskolerådet, og i Råd for høyere utdanning i Nord-Norge.

På dette grunnlaget vil Høgskolen i Nesna uttale følgende:

Generelle kommentarer:

Høgskolen i Nesna ser positivt på at det nå legges fram forslag til en felles lov for høyere utdanning, og altså for private så vel som offentlige institusjoner. Vi vil likevel understreke at slik utdanning i all hovedsak fortsatt må være et offentlig ansvar, og deler det utgangspunkt som blant annet er lagt til grunn av mindretallet i Ryssdal-utvalget, som peker på at høyere utdanning og forskning er sentrale og strategiske samfunns- og statsoppgaver. Dette hensynet må også legges til grunn når spørsmål om tilknytningsform, organisering, finansiering, styring og ledelse skal vurderes. Samlet sett vil det etter vår vurdering fortsatt være behov for styringsformer som sikrer at overordnede nasjonale mål, herunder også en rettferdig regional fordeling av utdanning og forskning, kan ivaretas. Et overordnet synspunkt som gjennomgående har kommet til uttrykk i våre interne diskusjoner, har vært at det ikke bør innføres tilknytnings- eller styringsformer som potensielt vil kunne få negative konsekvenser for mindre, regionale høyskoler av vår type. Skal noenlunde lik rett til utdanning sikres, vil det være utdanningspolitisk viktig å ha styringsmuligheter til å opprettholde et desentralisert høgskolemønster.

Et annet grunnleggende utgangspunkt må være hensynet til at styrings- og organisasjonsformer må sikre grunnleggende behov for akademisk og kunstnerisk frihet for virksomheten som drives ved våre institusjoner. Vi er glade for at dette behovet sterkt understrekes i utvalgets innstilling. En sikring av dette hensynet nødvendiggjør etter vårt skjønn imidlertid ikke at en går så langt i formell fristilling av institusjonene som utvalgets flertall går inn for. Mulighetene for at dagens tilknytningsform faktisk kan være den best egnete til å ivareta så vel hensynet til faglig frihet og nasjonal koordinering, er etter vårt skjønn for lite vektlagt i innstillingen. Så vel på teoretisk som empirisk grunnlag kan det føres gode argumenter for at staten kan være en garantist for nettopp kunstnerisk og akademisk frihet innen høyere utdanning og forskning. Tilknytningsformer som bidrar til å svekke statens ansvar for at hensynene både til nasjonal koordinering og faglig frihet ivaretas, vil kunne vise seg å føre til mindre reell undervisnings- og forskningsmessig frihet ved institusjonene. Det vil også kunne føre til at statens finansielle ansvar svekkes.

Kommentarer til enkelte lovbestemmelser:

§ 7-1:

Høgskolen i Nesna er enig i hovedprinsippet om at høyere utdanning skal være gratis. Vi støtter derfor mindretallets synspunkt om at grunnutdanning skal være gratis, og at institusjonene kun skal kunne ta betalt for etter- og videreutdanning. Etter vårt skjønn er det likevel behov for en grenseoppgang med hensyn på hva som faller inn under grunnutdanning til forskjell fra etter- og videreutdanning.

§ 8-1:

Høgskolen i Nesna vil derfor gi uttrykk for at dagens form for tilknytning, hvor institusjonene er statlige forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter, videreføres. Vi vil vise til at det innenfor denne tilknytningsformen over tid har vist seg meget mulig å ivareta de overordede mål og hensyn knyttet til kjerneaktivitetene utdanning, forskning og formidling på en god måte. Institusjonene har innenfor dagens rammer betydelig frihetsgrader på en rekke viktige områder. Det kan her vises til forhold som nytt finansieringssystem og økt finansielt handlingsrom som følge av nettobudsjettering; økt frihet med hensyn til randsoneaktivitet, samt implementeringen av kvalitetsreformen. Utfordringene synes snarere å være knyttet til spørsmålet om hvordan den eksisterende friheten best kan tas i bruk, enn til behovet for å eksperimentere med den form for fristilling som flertallet i Ryssdal-utvalget har gått inn for.

I tillegg til at dagens tilknytningsform etter vårt skjønn fullt ut kan ivareta hensynet til kunstnerisk og akademisk frihet, vil den også være best egnet til å ivareta de nasjonale hensynene til at høyere utdanning, forskning og formidling ikke skal være forbeholdt noen få sentrale steder her i landet. Nettopp i et slikt regionalt perspektiv framstår flertallets forslag om å organisere høyere utdanningsinstitusjoner som selveiende institusjoner som meget betenkelig. Vi deler mindretallets bekymring for at dette i enda større grad vil medføre at markedsmekanismer blir det som regulerer utviklingen innen høyere utdanning og forskningsvirksomhet, og at dette vil kunne sette i sær mindre institusjoner i en svært utsatt posisjon.

§ 9-1:

Universiteter og høgskoler har neppe funnet sin endelige form når det gjelder styring og ledelse. Vi vil imidlertid påpeke at det innen dagens tilknytningsform har vist seg mulig å foreta betydelige endringer innenfor forholdsvis kort tid, og også å prøve ut nye styrings- og ledelsesformer. Eksempelvis har vi ved vår institusjon i denne perioden fortsatt todelt ledelse, men med rektor ansatt på åremål. Dagens styresammensetning sikrer en balanse mellom ekstern og intern representasjon, og mellom eksterne og interne hensyn. Etter vårt syn er det en klar fordel at ingen enkeltgruppe alene har flertall i styret, slik flertallet i Ryssdal-utvalget har gått inn for. En slik modell vil kunne svekke den essensielt strategisk-politisk og diskursive karakteren ved styrets arbeid, og dermed også på sikt kunne svekke dets legitimitet. Ikke minst er det i denne sammenhengen viktig å minne om at studentenes deltakelse i beslutningsorganene ikke bør svekkes.

§ 9-3 og 9-4:

Høgskolen i Nesna vil, på grunnlag av ovennevnte, gå inn for en modell hvor ingen enkeltgruppe har flertall i institusjonenes styre, og hvor rektor fortsatt er styrets leder.